

İnsan, \"Nisyan\"dan Alınmıştır

“İnsan nisyardan alındığı için nisyan müptelâdır.”

“İnsan” kelimesi lâfzan **fi'lân** vezninde olup **beşer** mânasına gelmektedir. Bu kelimenin neden alındığında, yani aralarında mânâca münasebet bulunan hangi kelimedenden müştak olduğunda ihtilâf vardır.

Hemen şunu ilâve edelim ki, her lâfzın mutlaka başka bir kelimedenden müştak olması gerekmez. Zira bu hâlde teselsül lâzım gelir, bu da batıldır. Buna göre insan kelimesi için bir iştikak aramaya hacet yoktur. Ama lisan âlimleri, yine de bazı letafetlere binaen bu kelimeye bir iştikak aramışlardır. **Şöyle ki:**

1. Mezkûr âlimlerden bazıları, **“insan”** kelimesinin **“ins”**den alınmış olduğunu ve sonundaki **an** ekinin de zait bulunduğunu ileri sürmüşlerdir. Bunlardan ehl-i tahkik olanlar ise, **an** ekinin zait olmadığını ve **“insan”** kelimesinin **“ins”** lâfzının tesniyesi olduğunu söylemişlerdir. Zira, insanların, biri **Hak**la, diğeri **halk**la olmak üzere iki ünsiyet cihetleri vardır. Çünkü, insan ruh cihetinden **Hak** ile, cisim cihetinden de halkla ünsiyet halindedir.

Basra üleması da **fi'lân** vezninde olan **“insan”** kelimesinin **“ins”**den müştak olduğunu beyan etmişlerdir.

2. Bazıları da İnsan kelimesinin ibsâr ve ihsâs mânâlarına gelen însandan müştak olduğunu ifade etmişlerdir. Zira insanlar eşyaya, ilim yoluyla vakıf, görme vasıtasıyla vâsıl ve hisleri vesilesiyle de müdrîk olurlar.

3. Kûfe uleması ise, İnsan kelimesinin Nisyandan müştak, başındaki hemze'nin zait, vezninin İf'an şeklinde nâkıs ve aslının İf'ilân vezninde insiyan olduğunu beyan etmişlerdir. Ancak, istimali çok olduğu için hafiflik maksadıyla Ya harfi hazfedilmiş ve İnsan şeklini almıştır.

4. İnsan kelimesinin cem'inin Enâsîn şeklinde olması gerekirken bu tarz bir cem'isi kullanılmamış ve **nas, ünâs ve ünüs** şeklindeki cemileri istimal edilmiştir. Aynı zamanda İnsan kelimesinin cem'i olarak zikredilen **nas**ın, aslında **ünâs** lâfzının muhaffefi olduğu ve lisana hafiflik olsun diye başındaki Hemzenin hazfedildiği de ileri sürülmüştür.

Öte taraftan bu **nas** kelimesi hakkında da muhtelif görüşler serdedilmiştir. **Şöyle ki:**

1. Kendi lâfzından müfredi olmayan **nas** kelimesi, **insan** lâfzının cem'idir ve **ünâs** kelimesinin de müradifidir.

---

2. Nas kelimesi, **taharrük** (canlanmak) mânâsına gelen **neves** lâfzından alınmıştır. Bu kelimedeki *vay* herekeli ve mâkablî de meftuh olduğundan *elife* kalbedilmiş ve Nas şeklini almıştır.

3. Bazıları da **nas** kelimesinin **unutmak** mânâsına gelen **nesy** kelimesinden alındığını ifade etmişlerdir. Bu kelimenin **nas** şekline gelmesi de şöyle olmuştur.

Nesy kelimesinin *Aynü'l-Fi'li Lâmü'l-Fi'li*, yani **sin** ile **ya** harfleri yer değiştirmiş, Kalb-i mekân bi'l mekân yapılmış ve **neys** şeklini almıştır. Daha sonra da *ya* harfi *elife* kalbedilmiş ve **nas** hâline gelmiştir.

Zaten **nesy** veya **nisyan** masdarlarından gelen **ism-i fail** sıgası da **nas** şeklindedir. Bu da lâfzan nas kelimesinin mutabıktır.

İnsanlar verdikleri ahidleri unuttukları için **insan** veya **nas** kelimeleri ile isimlendirilmişlerdir. Nitekim, İbn-i Abbas (R.A.)'dan gelen bir rivayet şöyledir:

“İnsan verdiği ahdi unuttuğu için İNSAN ismini almıştır.”

Yine İbn-i Abbas (R.A.)'dan gelen diğer bir rivayet de şöyledir:

“Âdem (A.S.) Allah (C.C.)'a olan ahidini unuttuğu için İNSAN ismini almıştır.”

Peygamber Efendimiz (S.A.V.)'den;

“Âdem (A.S.) unuttu, evlâdı da unuttur.”

buyurduğu rivayet edilmektedir. Cenab-ı Hak da Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurur:

“Andolsun ki daha önce Âdem'e ahid vermiştik, fakat unuttu.” (*Tâhâ*, 20/115).

O halde İnsan ile **nas** kelimelerinin **nesy** veya **nisyan** lâfızlarından alınmış olmaları daha kuvvetlidir denilebilir.